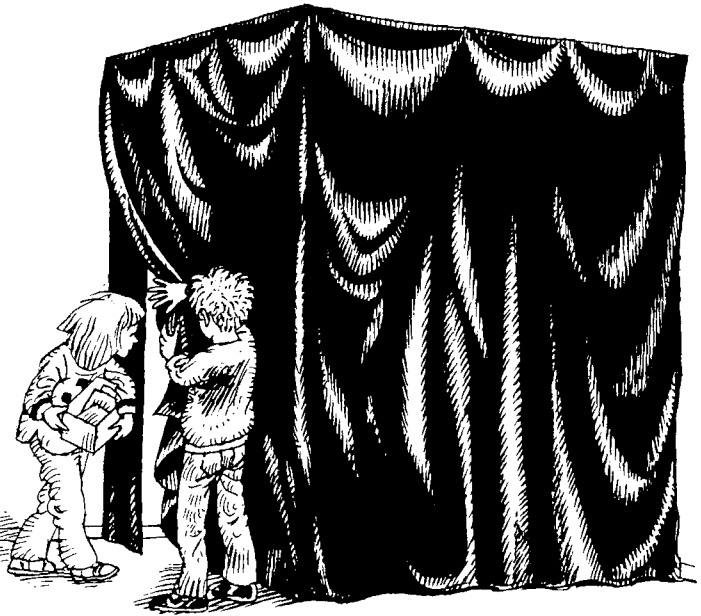
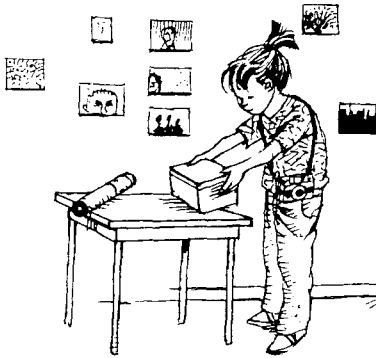

Van draaiboek tot doka

Een lessenserie over fotografie. Dat is moeilijk, zult u denken. Maar met enige organisatie vooraf zult u zien dat u een aantal middagen heel enthousiast met de kinderen kunt werken.

Fotografie kent vele aspecten. Natuurlijk bekijken we het fotoestel zelf. We vergroten en verkleinen beelden. Een stukje natuurkunde dus. Maar foto's vertellen ook verhalen. En fotografie is ook kunst. Kortom: een veelzijdig project, dat bestaat uit vijf lessen. Maar u kunt er ook meer tijd aan besteden.

U hebt wel een donkere kamer nodig. Maar die is eenvoudig te creëren.

De organisatie vooraf

In iedere school is wel een donkere plek te vinden. U hebt niet zo veel ruimte nodig, maar een groepje van vijf kinderen moet wel naar binnen kunnen. De kelder is zo'n plek. Maar zelfs een hoek in de klas, waar u vanaf het plafond landbouwplastic naar beneden kunt laten hangen, is geschikt.

Een oproep in de schoolkrant om een vergroter beschikbaar te

stellen, levert er meestal wel een tje op. Maar een sterke zaklantaarn, beplakt met wit papier, is ook mogelijk. Alleen een doka-lamp (een speciale, rode lamp) is essentieel. U hebt een kleine hoeveelheid ontwikkelaar, stopbad en fixeer nodig. En plastic bakken met wasknijpers. Als u de chemicaliën in plastic flessen bewaart, kunt u ze verschillende keren gebruiken. Fotopapier (zwart-wit), nummer 3 (briefkaartformaat) is prettig papier om mee te werken.

U kunt het best van tevoren een keer de donkere kamer uitproberen. De belichtingstijd bij bijvoorbeeld fotogrammen is belangrijk voor een goed resultaat. En zeker als u met een zaklantaarn werkt, is het handig om een en ander van tevoren uit te proberen. En... niet bewegen!

.....
7-8
Myriam
Lieskamp
.....

'EEN EENVOUDIGE DOKA
PAST IN ELKE SCHOOL'

Bij les 3 hebt u een automatisch fotoestel nodig met een kleurenfilm.

Hulp van ouders

Hulp van ouders is vooral belangrijk bij het werken in de donkere kamer in les 2 en bij het fotograferen in les 3. De overige opdrachten zijn

door de kinderen zelfstandig uit te voeren. Maar eigenlijk kunt u hulp van ouders in alle lessen gebruiken!

LES 1

Vorbereiding

Vooraf hebt u in de plaatselijke bibliotheek boeken over fotografie gezocht. Vooral op de jeugdafdeling staan vaak simpele en duidelijke boeken. Ook hebt u deze les nodig: schoenendozen, keukenrollen, wc-rollen, zwart papier, doorschijnend papier en een speld.

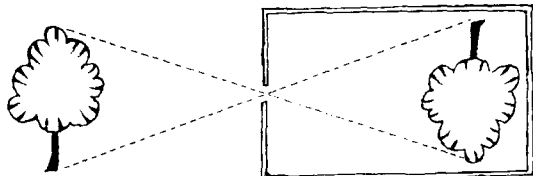
Doel

Het doel van de les is: een eerste kennismaking met fotografie.

Activiteiten

- U begint met een stukje geschiedenis. De oude Grieken en Romeinen kenden de *camera obscura*. Het licht dat door een heel klein gaatje naar binnen viel, wierp een omgekeerd beeld op de tegenoverliggende kant van een doos.

U kunt dit duidelijk laten zien met de volgende bordtekening:

- Een fototoestel werkt eigenlijk nog steeds op dezelfde manier.

In deze les gaan we twee verschillende camera obscura's maken:

- een camera van een wc-rol;
- een camera van een schoenendoos.

Kopieer hiervoor werkblad 1 (liefst vergroot tot A4-formaat). Als de kinderen het gaatje op een voorwerp richten, zien ze een omgekeerd beeld op het doorschijnend papier. In het begin zal het

voor de kinderen lastig zijn om beeld te krijgen. Ze moeten naar het licht kijken. Bijvoorbeeld door een raam naar buiten. Ze kunnen de wc-rol ook naar binnen en naar buiten draaien om het beeld scherper te krijgen.

- Deze les kunt u afsluiten met een korte nabespreking of het vervolg van de geschiedenis van de fotografie.

Een «echte» camera

De «schoenendoos-camera» die u in deze les gemaakt hebt, kunt u eventueel verderop in het project gebruiken als echte camera. Het vraagt wel wat organisatie. U gebruikt dan het deksel van de schoenendoos. In de donkere kamer plakt u een vel zwart-wit fotopapier (gradatie nummer 3) met plakband vast. U verwijdert het doorschijnende papier en plakt het deksel met plakband vast op de doos. Over het gaatje plakt u ook plakband.

U plaatst de doos op een goed verlichte vensterbank. Dan pas verwijdert u het zwarte papier van het gaatje van 1,5 centimeter. U belicht het fotopapier op een zonnige dag twee minuten. Op een bewolkte dag acht minuten. Sluit het gaatje daarna weer voorzichtig. In de doos ontwikkelt u het fotopapier in de bakken met chemicaliën. U krijgt dan een negatieve af-druk.

LES 2

Doel

Het doel van deze les is kinderen kennis te laten maken met allerlei facetten van fotografie. Om de kinderen zoveel mogelijk te laten ontdekken, werkt u volgens het circuit-model.

Groepsopdrachten

Op groepstafels liggen verschillende opdrachtkaarten klaar. U hebt de

benodigde materialen klaargezet. De kinderen rouleren in groepjes langs de opdrachten. Ze werken dan een afgesproken tijd aan een bepaald onderwerp. De opdrachten hebben allemaal te maken met fotografie, maar behandelen steeds een ander facet. Een beschrijving van de opdrachten vindt u op werkblad 2. Kopieer dit, liefst vergroot tot A4-formaat.

Benodigde materialen

- Groepsopdracht 1: fotogrammen maken in de donkere kamer.
Benodigde materialen: fotopapier (gradatie nummer 3), paperclips, bladeren, lucifers, plastic folie, chemicaliën, vergroter (of zaklamp met wit papier).
- Groepsopdracht 2: dia's tekenen met fijnschrijvers.
Benodigde materialen: fijnschrijvers, diaraampjes (van oude dia's) en sheets van de overheadprojector. Eventueel een diaviewer.
- Groepsopdracht 3: een foto tekenen.
Benodigde materialen: wit papier op briefkaartformaat.
- Groepsopdracht 4: zoeken in tijdschriften naar fotomateriaal.
Benodigde materialen: tijdschriften, lijm en grote vellen papier.
- Groepsopdracht 5: silhouetten maken.
Benodigde materialen: wit papier, plakband, stift, scharen, diaprojector en zwart papier.
- U sluit deze les af met een evaluatiegesprek over wat de kinderen allemaal ontdekt hebben.

LES 3

Doel

Deze les bestaat uit twee delen:
- De kinderen leren eerst dat een foto een verhaal kan vertellen.
- Vervolgens bedenken ze zelf een fotoverhaal.

Activiteiten

- U begint de les met het voorbeeld van iemand die een doelpunt

maakt. Er zijn dan verschillende momenten die men zou kunnen fotograferen. Gebruik hiervoor *werkblad 3* (vergroot tot A4-formaat).

U bespreekt wat het eerste moment zou zijn, waarop je kunt zien dat die jongen een doelpunt gaat maken. De verschillende fases zouden kunnen zijn:

- De jongen rent naar de bal.
- De jongen haalt zijn voet naar achteren.
- De jongen schopt tegen de bal.
- De bal vliegt door de lucht.
- En in tekening 5 belandt de bal in de goal.

- Vervolgens krijgen de kinderen de opdracht zelf een *fotoverhaal* te bedenken, waarbij ze opnieuw *werkblad 3* (vergroot tot A4-formaat) krijgen. De kinderen moeten onder de tekening schrijven welk kind welke rol heeft en welke attributen ze nodig hebben. Ook de opstelling in het kader is belangrijk om te tekenen.
- Is het *draaiboek* klaar, dan kijkt de leerkracht of het verhaal te fotograferen is. Een fotograferende ouder kan dan dat groepje meenemen. Een *automatische camera* (met een *kleurenfilm*) is zeer geschikt om het verhaal vast te leggen. Kleurenfoto's spreken de kinderen meer aan dan zwart-witfoto's. Per fotoverhaal hebt u vijf foto's nodig. Het fotorolletje moet wel meteen ontwikkeld en afgedrukt worden. U hebt de foto's nodig in *les 4*.
- In de tijd dat er groepjes weg zijn, kunt u verder werken aan de opdrachten van *les 2*. Of u gaat verder met uw dagelijkse lesprogramma.

LES 4

Doel

Het doel van deze les is kinderen te laten kennismaken met de techniek van het fotograferen.

Vorbereiding

De kinderen brengen een aantal foto's mee van thuis. Zelf kunt u een aantal mislukte opnames verzamelen. En de foto's uit *les 3* hebt u nu ook nodig.

Activiteiten

- Bekijk samen met de kinderen een fototoestel (als inleiding). U deelt *werkblad 4* (lieftst vergroot tot A4-formaat) uit. U laat de kinderen de verschillende onderdelen zien en u beschrijft de werking ervan, zonder in details te treden. Als u de beschikking hebt over een fototoestel met een lens die u eraf kunt schroeven, kunt u wel uitstekend de *sluiter* en het *diafragma* laten zien.
- De kinderen *tekenen* daarna een fototoestel en schrijven de namen bij de verschillende onderdelen.
- Daarna bespreekt u waaraan de kinderen moeten denken om een goede foto te maken. De *regels bij het fotograferen* staan op *werkblad 4*.
- Nu gebruiken we de foto's die gemaakt zijn in *les 3*. Deze worden opgeplakt, voorzien van het verhaal en vervolgens besproken.
- Daarna bekijken de kinderen de foto's van elkaar. Ze moeten de foto's *beoordelen* aan de hand van de regels van *werkblad 4*.
- Als *afsluiting* van deze les is het natuurlijk het leukst als u de kinderen nu zelf op pad kunt sturen met een automatische camera (onder begeleiding van een ouder). Bij mij op school zijn ouders meestal zó enthousiast dat ze graag mee willen doen en zelfs een automatische camera beschikbaar stellen.

Het afdrukken van kleurenfoto's is voor kinderen het meest aantrekkelijk, maar ook een dure aangelegenheid. Een zwart-witrolletje kunt u eventueel zelf afdrukken.

LES 5

Doel

De vijfde les is een *afsluitende les*. Doel is om te *inventariseren* wat de kinderen geleerd hebben.

Activiteiten

U bekijkt met de kinderen alle foto's die ze gemaakt hebben. De silhouetten worden bekeken. En kinderen kunnen raden welk silhouet van welk kind is. Ze vertellen hun verhaal bij de zelf gemaakte diaserie. De fotogrammen worden uitvoerig besproken. En de kinderen maken een *verslag* van wat ze allemaal in deze lessen gedaan hebben. Zo'n verslag kan daarna in de *schoolkrant* worden geplaatst. Geïllustreerd met een mooie foto!

Tentoonstelling

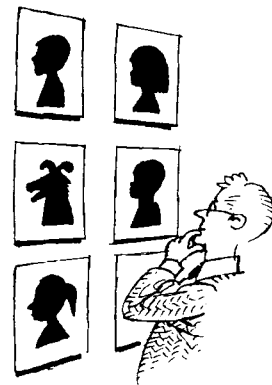
Ook kunt u de kinderen een *tentoonstelling* laten voorbereiden voor de ouders. Ieder groepje krijgt dan een onderdeel toegewezen om aan de ouders te laten zien. Bijvoorbeeld: een groepje is verantwoordelijk voor de donkere kamer, een groepje organiseert een silhouetten-raadwedstrijd, een groepje laat de ouders zien hoe de fotogrammen gemaakt zijn en een groepje laat de diaserie zien.

De ouders zullen trots op de kinderen zijn. En de kinderen zullen trots op zichzelf zijn. Succes verzekerd!

Tot slot

Aan het eind van dit *fotografie-project* worden uiteraard de chemicaliën verzameld en naar de chemokar of het chemo-verzamelpunt gebracht. Want deze stoffen zijn heel schadelijk voor het milieu.

Ik wens u en de kinderen veel plezier bij de lessen rond fotografie.

①

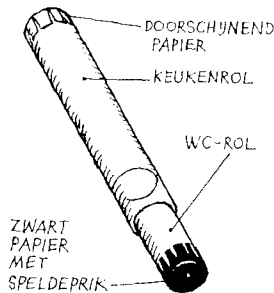
Camera obscura

Maak een speldeprik-camera op twee manieren.

Manier 1

Aan één kant van de wc-rol plak je zwart papier. Aan één kant van de keukenrol plak je doorschijnend papier. Schuif de rollen in elkaar. Prik dan met een speld precies in het midden van het zwarte papier.

Richt het gaatje op een voorwerp. Beweeg de keukenrol op en neer totdat je beeld hebt op het papier. Hoe staat het beeld?

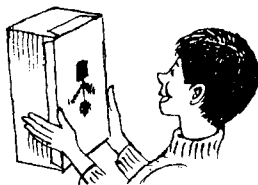
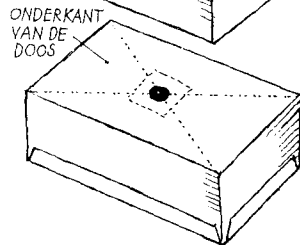
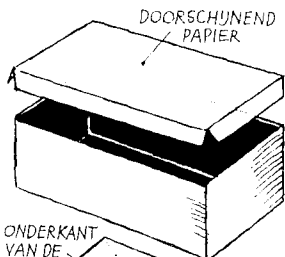
Manier 2

Haal het deksel van de schoendoos. Verf de binnenkant van de doos zwart. Plak over de open kant doorschijnend papier.

Teken op de onderkant de diagonalen en op het kruispunt een cirkel van 1,5 cm. Snijd de cirkel uit. Plak er aan de binnenkant een stukje zwart papier overheen. Prik met een speld een gaatje precies in het midden.

Richt het gaatje ergens op en kijk naar het doorschijnend papier. Je ziet het beeld op z'n kop!

Deze camera kan een echte foto maken. Vraag maar aan je leerkracht hoe dat moet.

②

Opdrachtkaart 1

Je gaat straks in de donkere kamer een *afdruk* maken van wat je op een vel fotopapier gelegd hebt. Maak dus eerst een ontwerp. Want in de *doka* moet je alles in het donker doen! Zoek materiaal bij elkaar wat je wilt gebruiken en leg dat in een bepaald patroon. Ben je tevreden? Maak dan de afdruk. Je mag maar één afdruk maken.

Opdrachtkaart 2

Jullie tekenen met je groepje zestien *dia's*. Die moeten een verhaaltje vormen. Overleg goed en teken voorzichtig. Want de *fijschrijvers* vlekken als je er overheen wrijft!

Je kunt de *dia's* voor het raam bekijken. Maar misschien kunnen ze ook in een *diaviewer*.

Opdrachtkaart 3

Je bent fotograaf van een krant. Je moet een foto maken van jullie klas over dit project. Wat moet er op de foto komen te staan? Wat is belangrijk? Wat hebben jullie aan? Hoe gaan jullie staan? Welk gezicht trekken jullie? Heb je nog voorwerpen nodig?

Gebruik de *witte tekenkaart* om je foto te tekenen.

Opdrachtkaart 4

De allereerste foto's waren eigenlijk *silhouetten*. Weten jullie wat dat zijn? Dat is je schaduw op de muur. Je moet nu heel stil zitten. Iemand anders in jouw groepje gaat jouw gezicht heel precies natekenen. Daarna mag je jouw silhouet heel precies uitknippen en op zwart papier plakken. Schrijf je naam op de achterkant.

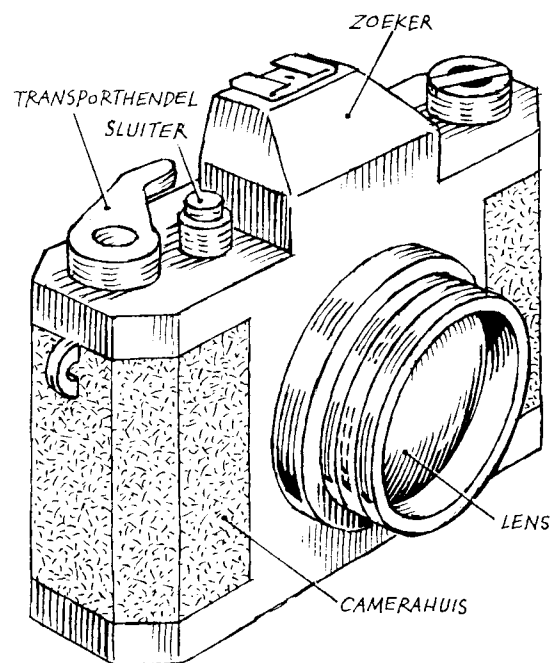
Opdrachtkaart 5

We gaan een *collage* maken van foto's. Een foto waarbij dingen of mensen van heel dichtbij gefotografeerd zijn, noemen we een *close-up*. *Half-totaal* zijn foto's waar de helft van iets op staat. En *totaal-foto's* geven een overzicht van het geheel.

Zoek in tijdschriften naar foto's die je aanspreken. Knip ze uit en plak ze op een leuke manier op.

4

Hier zie je een tekening van een fototoestel.

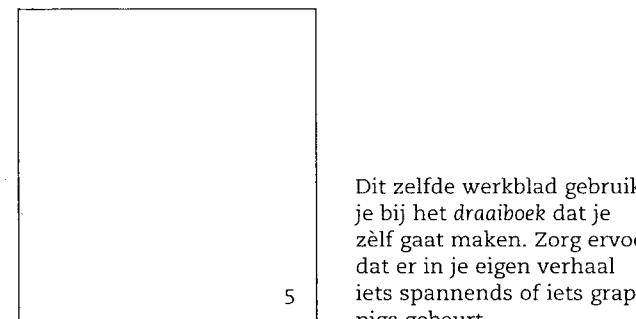
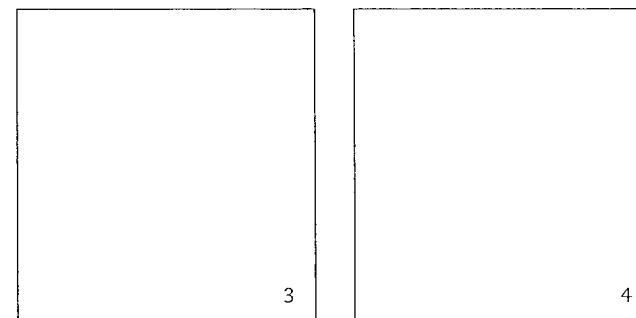
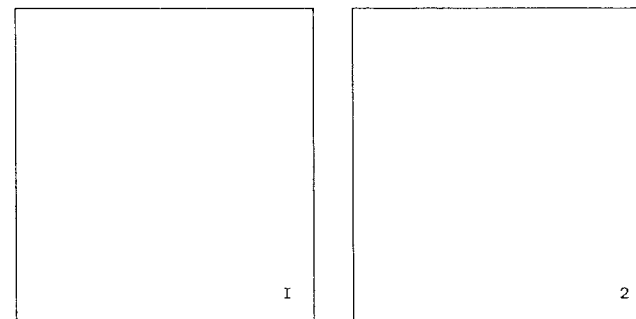

Regels bij het fotograferen

- Als je op de sluiterknop drukt, moet je de camera niet bewegen.
- Zoek het hele beeld van datgene wat je wilt fotograferen. Bedenk vooraf of je een close-up, een half-totaal of een totaal wilt maken.
- Je mag nooit tegen de zon in fotograferen. De foto krijgt dan te veel licht.

3

Iemand maakt een doelpunt. Welke momenten zou jij kiezen om te fotograferen? Teken je verhaal in de vijf vakjes. (Denk aan de vragen van les 2, opdrachtkaart 3.)

Dit zelfde werkblad gebruik je bij het draaiboek dat je zelf gaat maken. Zorg ervoor dat er in je eigen verhaal iets spannends of iets grappigs gebeurt.